

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

**«НОВІ ЗАВДАННЯ
ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ
ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ У ХХІ СТОЛІТТІ»**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

6-7 лютого 2015 р.

м. Одеса

УДК 34«20»(063)

ББК 67я43

Н 73

Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI

Н 73 столітті: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 6-7 лютого 2015 року / Голова оргкомітету – перший про-реktor, к.ю.н., доцент А.А. Березовський; д.ю.н., професор Т.О. Андупова, д.ю.н., професор О.С. Кізлова, д.ю.н., професор Н.А. Орловська, к.ю.н., доцент Д.В. Кравцов, д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2015. – 212 с.

ISBN 978-617-7178-65-0

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті», що відбулася у м. Одесі 6-7 лютого 2015 року у Міжнародному гуманітарному університеті.

Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, працівників судових та правоохоронних органів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться сучасним станом та перспективами розвитку юридичної науки.

УДК 34«20»(063)

ББК 67я43

ISBN 978-617-7178-65-0

© Інститут національного та міжнародного права
Міжнародного гуманітарного університету, 2015

© Південний регіональний науковий центр
Національної академії правових наук України, 2015

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Становлення медіативної юстиції в скандинавській правовій системі Дубовик О. І.	7
До питання про становлення юридичної освіти в університетах Російської імперії першої половини XIX ст. Єфремова Н. В.	10
Щодо визначення предмету навчальної дисципліни «Проблеми теорії держави і права» Манько Д. Г.	15
Політико-правові аспекти діяльності уряду Євгена Петрушевича в екзилі Машталір Х. В.	18
Юридическая практика: структурно-функциональный аспект Мингела О. А.	21
Суд в українських містах з Магдебурзьким правом у судовій системі Великого князівства Литовського (XIV-XVI ст.) Остапенко Т. О.	24
До питання про порівняння ознак нормативної та ненормативної поведінки Полонка І. А.	27
Форми реалізації функцій держави та права: галузевий погляд Стрельцов Є. Л.	30
Джерельна база історико-правового дослідження судів присяжних на західноукраїнських землях (1849-1939 рр.) Урсуляк О. В.	34
Регламентация діяльності прокуратора за статутами Великого князівства Литовського 1566-1588 рр. Цушко С. Є.	37

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Правові акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування в системі законодавства України Наумова К. І.	40
Визначення поняття «конституціоналізм» у сучасній теорії та практиці Полякова І. М.	44
Місце інституту прокуратури в системі органів державної влади в Україні Рибальченко О. А.	47
Правовая характеристика избирательных цензов Шавров И. И.	50

НАПРЯМ 3. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Види кіберзлочинів за законодавством США	
Беленький В. П.	53
Наркоманія: історія та сучасність	
Бурячок А. О.	56
Напрямки кримінально-провової охорони сфери страхування	
Владимиренко С. В.	59
Динаміка податкових злочинів за останні роки	
Давтян Л. Г.	63
Продуктивні напрямки реалізації правотворчих пропозицій	
Касько Т. Ю.	67
Предмет і межі доказування у кримінальному провадженні	
Костенко К. О.	71
Соціальна шкідливість контрабанди: сучасна оцінка	
Паламарчук Г. В.	74
«Відомості» як засіб кримінального посягання на честь та гідність особи	
Підгородинський В. М.	77
Проблема звільнення від покарання за хворобою	
Радіонова К. С.	80
Інтереси держави: дискусія в кримінальному праві України	
Шамара О. В.	82
Чи повинен бути тотальним нагляд прокурора за законністю правовідносин у досудовому розслідуванні?	
Юрчишин В. М.	87

НАПРЯМ 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Питання інтеграції матеріально-правових норм процесуального характеру в цивільне процесуальне законодавство	
Бобрік В. І.	90
Види майнових прав	
Боргман О. А.	93
Термінологічні аспекти поняття торговельної марки	
Зайцева А. С.	96
Окремі аспекти охорони та захисту майнових прав сторін в договорах ренти	
Куперець Д. В.	100
Малозначність діяння в кримінальному законодавстві зарубіжних країн: огляд результатів дослідження	
Маломуж С. І.	104
Запровадження інституту вільної ліцензії в Україні (опис проблеми)	
Москаленко О. О.	106
Реалізація права споживачів на інформацію	
Ружицька Є. О.	110

Деякі аспекти спадкування корпоративних прав в товаристві з обмеженою відповідальністю Щербаківа Н. В.	113
---	-----

НАПРЯМ 5. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Об'єднання державних закупівель як засіб підвищення їх ефективності Малолітнева В. К.	119
До питання історичного розвитку моделей інноваційного процесу Олефір А. О.	122

НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Критерії формування платних адміністративних послуг Бухачевич О. М.	127
Територіальні управління рахункової палати – провідний структурний елемент Койчева О. С.	130
Адміністративно-правове дослідження митних процедур Крижанівська А. О.	134
Процесуальні та процедурні аспекти правового регулювання діяльності установ виконання покарань Пузирний В. Ф.	137
Поняття компетенції органів виконавчої влади Чумаченко М. А.	141
Нормативно-правове забезпечення адміністративної відповідальності в галузі насінництва та розсадництва Ярошенко А. С.	144

НАПРЯМ 7. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПРАВО ЄС

Нормативное содержание принципа сотрудничества государств в сфере борьбы с преступностью Гамбаров Г. Д.	148
Підхід групи урядових експертів ООН до визначення поняття міжнародної інформаційної безпеки Гришун О. О.	151
Діяльність Frontex щодо протидії нелегальній міграції на кордонах ЄС Дворніченко Д. Ю.	155
Щодо плутанини з міжнародними стандартами: чи є форма статистичної звітності орієнтиром реформування вищої освіти Задорожній О. В., Льовін А. В.	157
До питання про класифікацію збройних конфліктів Кузьмін Е. Е.	161

при реалізації цього права. Варто зазначити, якщо споживач буде проінформований належним чином і інформація про продукцію буде достатньою, достовірною, тоді споживач матиме змогу обрати товар, який буде безпечним для його життя і здоров'я.

Література:

1. Закон України «Про захист прав споживачів» № 1023-ХІІ від 12.05.1991 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>.
2. Закону України «Про інформацію» № 2657-ХІІ від 02.10.1992 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/%D0%aB%D1%80%D0%BE%a2%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%B%D1%86%D1%96%D1%8E>.
3. Ожегов С.И. словарь русского языка. – М., 1984. – 816с.
4. Левшина Т.Л. Основы законодательства о защите прав потреби тела / Т.Л. Левшина. – М.: Юр. лит., 1994. – 158с.
5. Іваненко Л.М. Правове регулювання захисту прав споживачів: Навч. посіб. – К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2008. – 258 с.
6. Свинцова Е.Ю. Защита прав потребителей в сфере рекламной деятельности в РФ: Дис... канд..юрид.наук. 12.00.03. – М., 2005. – С. 45

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПАДКУВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ В ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Щербаткова Н. В.

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу
Донецький національний університет*

На сьогодні в чинному законодавстві існує достатньо прогалин і протиріч в регулювання корпоративних відносин, не виняток становить і питання правового регулювання відносин з переходу корпоративних прав в порядку спадкового правонаступництва.

Дослідженням проблем спадкування корпоративних прав займалися такі вчені, як В.А. Васильєва [1], В.М. Кравчук [2], І.В. Стасибо-Фатєєва [3], С.Я. Рабовська [4], О.П. Печений [5], С.Я. Фурса [6] та інші. Проте й досі дискусійними в цій сфері залишаються питання щодо об'єкту спадкування, застосування положень Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) [7] та Закону України «Про господарські товариства» (далі – ЗУ «Про ГТ») [8].

Передусім слід зазначити, що входить до складу спадщини в аспекті досліджуваної проблематики. Відповідно до ст. 1218 ЦКУ до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Проте із цього загального правила є певні винятки, а саме ст. 1219 ЦКУ передбачає перелік прав, які не входять до складу спадщини, оскільки вони нерозривно пов'язані з особою спадкодавця. Зокрема, до таких прав належать особисті немайнові права; право на участь у товариствах та право членства в об'єднаннях громадян, якщо інше не встановлено законом або їх установчими документами.

Відповідно до ч. 1 ст. 100 ЦКУ право участі у товаристві є особистим немайновим правом і не може передаватися іншій особі. При цьому право участі у товаристві повинно розглядатися як специфічне особисте немайнове право особи, а саме як вид корпоративних прав особи. Згідно із ст. 167 Господарського кодексу України [9] корпоративними правами – є права особи, частка якої входить до статутного капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивидендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами. Їх прийнято ділити на права майнового та немайнового характеру [10, с. 166].

В свою чергу слід звернути увагу на роз'яснення, викладені у Постанові Пленуму ВСУ № 7 від 30.05.2008 року «Про судову практику у справах про спадкування» [11], згідно якої, вирішуючи спір про спадкування частки учасника підприємницького товариства, необхідно враховувати, що це допускається статтями 130, 147, 166 ЦКУ, статтями 55, 69 ЗУ «Про ГТ» і не підпадає під заборону пункту 2 частини першої статті 1219 ЦКУ. При цьому спадкується не право на участь, а право на частку в статутному (складеному) капіталі.

Подібне обґрунтування висловлювалося і в науковій літературі, зокрема, як вірно зауважує О.П. Печеній, право на участь у товаристві (ст. 100 ЦКУ) як немайнове право до складу спадщини не включається, тоді як право на частку (пай), будучи правом майновим, переходить до спадкоємців [5, с. 176].

Крім того, слід зазначити, що ст. 1219 ЦКУ кореспондується зі ст. 100 ЦКУ, за якою «немайнове право членства в товаристві, яке охоплюється поняттям корпоративного права, не може окремо від майнових прав (право на частку) бути відчужене третьою особою» [10 с. 166]. У контексті спадкових відносин, слово «окремо» можна розуміти так, що право участі не спадкується окремо від права на частку, але ці права можуть спадкуватися разом [12, с. 482].

Таким чином, необхідно відмежовувати право на частку у статутному капіталі та право на участь у товаристві, де перше є різновидом корпоративних прав майнового характеру, а друге – особистого немайнового характеру. При цьому об'єктом спадкування у разі смерті учасника товариства може бути:

(1) частка в статутному капіталі товариства, що прямо передбачено ч. 5 ст. 147 ЦКУ; (2) право участі в товаристві, якщо це прямо передбачено в статуті (ст. 1219 ЦКУ) [12, с. 481].

Отже, на практиці можуть бути випадки, коли спадкуватися буде або тільки частка в статутному капіталі, або разом і частка в статутному капіталі, і право участі в товаристві. Це залежатиме від того, що буде прописано в статуті товариства з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ). Дана теза випливає із положення ч. 5 ст. 147 ЦКУ, в якій зазначено, що частка в статутному капіталі ТОВ переходить до спадкоємця фізичної особи або правонаступника юридичної особи – учасника товариства, якщо статутом товариства, не передбачено, що такий перехід допускається лише за згодою інших учасників товариства. Тобто, за загальним правилом, частка переходить до спадкоємця (правонаступника), так би мовити, автоматично, без будь-яких умов і жодних спеціальних дій для набуття частки ні від товариства, ні від учасника не вимагається, окрім прийняття спадщини. Проте конструкція аналізованої статті надає учасникам можливість встановити умови спадкування частки в статуті, але тільки ті, які передбачені в ч. 5 ст. 147 ЦКУ, а саме встановити необхідність одержання згоди на перехід частки від інших учасників товариства. Таким чином, можна констатувати, що спадкування корпоративних прав учасника товариства (за наявності бажання спадкоємця набутти статусу учасника ТОВ) може бути реалізовано наступним чином: (1) автоматично (коли статутом ТОВ взагалі не передбачені положення щодо спадкування часток) або (2) через отримання згоди всіх інших учасників ТОВ (коли статутом ТОВ передбачено, що спадкування частки можливо тільки за умови надання згоди всіх інших учасників ТОВ). При цьому, неозначено вирішується питання щодо отримання такої згоди від учасників ТОВ. Так, відповідно до п. 3.2.4. Рекомендацій ВГСУ від 28.12.2007 № 04-5/14 «Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин» [13] судам необхідно прийнятим рішенням загальних зборів учасників про прийняття спадкоємця або правонаступника до складу учасників товариства, так і в іншій спосіб, який підтверджує волевиявлення кожного з учасників товариства. Проте надане роз'яснення дещо змінює зміст норми ч. 5 ст. 147 ЦКУ, в якій йдеться про те, що перехід прав на частку допускається за згодою *інших учасників* товариства, а не самого товариства. Така згода повинна надійти від всіх учасників (*від кожного окремо*), оскільки рішення зборів учасників і рішення учасника – це не є тотожні поняття [12, с. 483]. Це означає, що кожен з учасників ТОВ повинен висловити свого думку щодо прийняття або відмови в прийнятті спадкоємця до складу ТОВ. Але тут виникає наступне питання, яке не регламентується законодавством, а саме у якій формі фіксуватиметься згода чи незгода на прийняття спадкоємця до складу ТОВ. З цього приводу висловлена правова позиція Верховного суду України, згідно якої прийін-

яття рішення про вступ спадкоємця (правонаступника) учасника до ТОВ належить до компетенції загальних зборів учасників товариства (п. 30 постанови Пленуму ВСУ «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» від 24.10.2008 року № 13 [14]). З цього випливає, що згода інших учасників може висловлюватися і на загальних зборах, де у протоколі загальних зборів слід зафіксувати виступ кожного з учасників із зазначенням згоди на прийняття такого учасника [12, с. 484].

В той же час необхідно зазначити, що питання спадкування частки учасника ТОВ в ЗУ «Про ГТ» регулюється дещо інакше, на відміну від норм ЦКУ (ст. 147). Відповідно до ст. 55 зазначеного Закону у зв'язку із смертю громадянина, учасника товариства, правонаступники (спадкоємці) мають переважне право вступу до цього товариства, а у разі відмови правонаступника (спадкоємця) від вступу до ТОВ або відмови товариства у прийнятті до нього правонаступника (спадкоємця) йому видається у грошовій або натуральній формі частка у майні, яка належала спадкодавцю. В даному випадку, як зазначається в науковій літературі, має місце колізія в правовому регулюванні. Враховуючи те що норми ч. 5 ст. 147 ЦКУ та ст. 55 ЗУ «Про ГТ» регулюють однакове коло відносин, вони не можуть співвідноситися між собою як загальні до спеціальних. А тому необхідно керуватися принципом, відповідно до якого перевагу отримуватиме норма, яка була прийнята пізніше [15, с. 208]. Таким чином, норми ЦКУ мають перевагу над ЗУ «Про ГТ», що зумовлено пізнішою датою прийняття кодексу [16]. Що ж стосується норм Закону, то згідно з цією позицією вони будуть застосовуватися в разі відкриття спадщини до набрання чинності ЦКУ. Таким чином, на підставі викладеного можна зробити наступні висновки.

По-перше, об'єкт спадкування залежатиме від того, що прописано в статуті ТОВ в частині, що стосується спадкування частки у разі смерті учасника ТОВ.

По-друге, у разі смерті учасника ТОВ об'єктом спадкування виступатиме або (1) право на частку (яка надаватиме корпоративні права, зокрема, і право на участь в управлінні товариством), якщо статутом ТОВ передбачено набуття спадкоємцями права на участь в ТОВ, або (2) майно, пропорційне частці спадкодавця в статутному капіталі ТОВ, якщо статутом не передбачено право на участь спадкоємців в ТОВ. При цьому в першому випадку спадкоємець стає повноправним учасником ТОВ і набуває такі самі права та обов'язки, як і решта учасників ТОВ (і тут можна говорити, що такий учасник набув корпоративних прав в порядку спадкування), а в другому – спадкоємець не набуває статусу учасника ТОВ (і тут спадкування корпоративних прав неможливе).

По-третє, спадкування корпоративних прав учасника в ТОВ за наявності згоди спадкоємця на участь в ТОВ може відбуватися: (1) автоматично, якщо статутом товариства не передбачено положення щодо отримання згоди від решти учасників, або (2) шляхом отримання згоди всіх учасників ТОВ, якщо статутом передбачено положення щодо спадкування частки.

Література:

1. Висильсва В.А. Корпоративне право як об'єкт спадкових прав // Вісник господарського судочинства. – 2007. – № 6. – С. 127-130.
2. Кравчук В.М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. докт. юрид. наук : 12.00.03. / В.М. Кравчук. Нац. академія ім. Я. Мудрого. – К., 2010. – 35 с.
3. Носік В.В., Спасибо-Фатєєва І.В., Жилінкова І.В., Печенний О.П. Проблемні питання нотаріальної практики – К., 2008. – 534 с.
4. Рабовська С. Я. Спадкування прав засновника (учасника) корпоративного підприємства: автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.03. / С. Я. Рабовська. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2007. – 20 с.
5. Печенний О. Деякі аспекти спадкування прав щодо юридичних осіб // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 4(71). – С. 172-184.
6. Фурса Спадкове право. – К., 2008. – 455 с.
7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
8. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.
9. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
10. Корпоративне право України: підручник / В.В. Лудь, В.А. Васильсва, О.Р. Кібенко, І.В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В.В. Лудя. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
11. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного суду України від 30.05.2008 року № 7 // Вісник Верховного суду України. – 2008. – № 6. – С. 17.
12. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 3: Юридична особа/За ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х: Страйд, 2009. – 736 с.
13. Про практику застосування законодавства у розгляді справ, що виникають з корпоративних відносин: Рекомендації Вищого господарського суду України від 28.12.2007 року № 04-5/14 // Вісник господарського судочинства. – 2008. – № 1. – С. 22.
14. Про практику розгляду судами корпоративних спорів: Пленум Верховного суду України від 24.10.2008 року № 13 // Вісник господарського судочинства. – 2009. – № 2. – С. 7.
15. Лаврінченко І.А. Спадкування частки учасника ТОВ // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 206-210.
16. Джулай Д. Як законодавство й суди вирішують питання спадкування корпоративних прав у товариствах з обмеженою відповідальністю // Закон і Біз-

